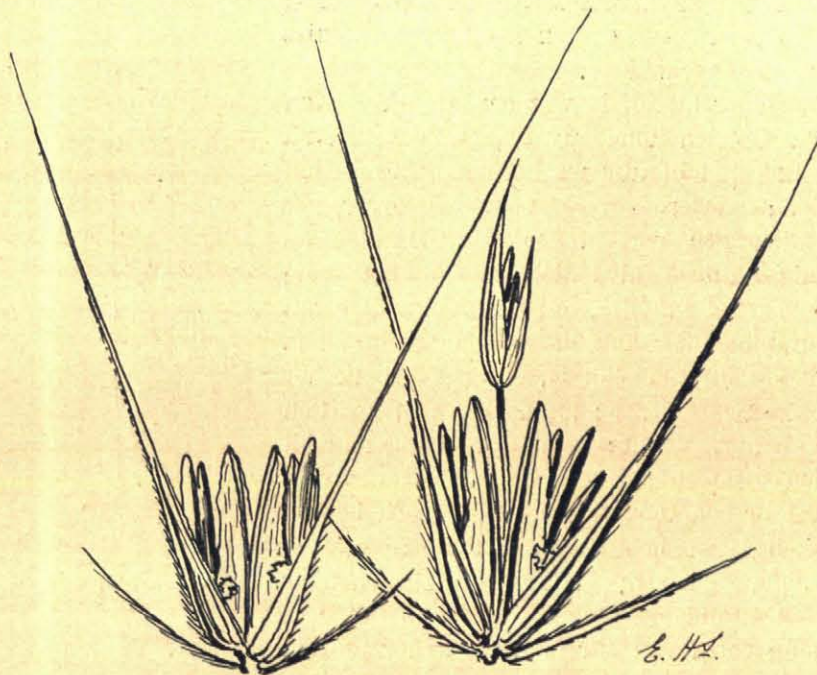

met het kweken van een ras. Wat anders bij rogge niet zoo gemakkelijk gaat als bij tarwe en gerst, daar bij rogge kruisbestuiving regel is.

Bloempakjes van rogge met twee en met drie bloempjes.

Nog een curieuse afwijking trof ik zelf aan, maar nu bij een dier, dicht bij de Lutte niet ver van Denekamp en een afwijking, waarvan ik heel toevallig vroeger ook al eens een voorbeeld heb gehad; het was een meikever met vier sprietten. Ik heb het beestje — daar ik geen insectendoos bij mij had — zorgvuldig ingerold in vloeipapier en in de

plantenbus bewaard; hij is echter spoorloos verdwenen. Het vorige exemplaar bestaat nog in een collectie.

E. HEIMANS.

IETS OVER HET BROEDEN VAN SPREEUWEN.

SPREEUWEN betrekken gaarne nesthokjes (om den taalzuiveraars in 't gevele te komen, wil ik mij niet langer aan het germanisme „nestkastjes“ bezondigen); dat is bekend genoeg. De von Berlepsche hokjes zijn vóóral in trek bij de spreeuwen. Geen wonder; de uitvinder heeft die hokjes „Staarkästchen“ gedoopt, en gaf door dien naam te kennen, voor wie ze allereerst bestemd waren. Te Bennekom, waar ik drie zomers doorbracht, werden mijn *spreeuwen*hokjes inderdaad ook alleen door spreeuwen bewoond.

Meezen en draaihalzen namen de *meezen*hokjes in gebruik; dus volkomen in overeenstemming met het von Berlepsche voorschrift. Maar wat gebeurde er nu?

Als de vijf of zes eieren van de spreeuw uitgekomen waren, hadden de

jonge vogels al spoedig gebrek aan ruimte; hoe grooter ze werden, hoe hooger de nood steeg, tot eindelijk een of twee stuks het onderspit moesten delven, en, onder den druk der anderen, een jammerlijken honger- en verstikkingsdood stierven.

Kwam ik dan later, nadat de overlevenden uitgevlogen waren, de hokjes inspecteeren, dan hadden mijn reukzenuwen te worstelen met een allerwalgeliijkste lijkenlucht, zoodat ik al mijn energie, waarover ik in gevaarvolle momenten te beschikken heb, moest te hulp roepen, om het reinigingswerk tot een goed einde te brengen. Hoe ik die kleffe, vochtige en vunze massa, waarin dozijnen maden en enkele doodgravers een heerenleventje schenen te leiden, verwijderde, ik zal het u noch in details, noch zelfs in grove trekken, beschrijven. De lezer kan mij gelooven op mijn woord: het was een ultra-vies werkje.

Maar niet om u respect af te dwingen voor de zelfverloochening, waartoe ik mijn reukorgaan te dwingen weet, deel ik u dit mede. Ik wilde enkel wijzen op het feit, dat de von Berlepsche spreeuwen-hokjes, naar mij voorkomt, voor groote spreeuwengezinnen beslist onvoldoende zijn. Zijn er lezers, die evenzeer met hokjes experimenteeren, dan zou ik hun wel willen verzoeken, eens te willen opletten of hun waarnemingen, waar het de spreeuwenbroederij betreft, niet met de mijne strooken. Voor mededeelingen daaromtrent houd ik mij ten zeerste aanbevolen. De spreeuwenhokjes van von Berlepsch zijn, — alweer volgens mij —, alleen dan goed, als de spreeuw niet meer dan 4 eieren, successievelijk jongen, heeft. Mijn gewoonte was daarom, alle spreeuweneieren boven de vier te verwijderen, en ik meen anderen vogel-belangstellenden, te mogen adviseeren, evenzoo te doen.

De spreeuw is ongetwijfeld een der meest ordinaire vogels, en men zou daarom mogen verwachten, dat alles, omtrent zijn nest-en levenswijze tot in finesses bekend is. Toch is dit niet zoo, en, hoe vreemd het ook moge klinken, bij onze Oostelijke naburen, is het nog immer een onuitgemaakte quaestie, of de spreeuw één of twee broedels per jaar maakt. Von Berlepsch voornoemd, gesteund door vele anderen, beweert dat de spreeuw één keer per jaar jongen groot brengt, terwijl Kurt Floericke zegt: „Ich selbst habe in Schlesiën stets mit Sicherheit zwei Bruten festgestellt.“¹⁾

Ik schaar mij zonder aarzelen bij von Berlepsch en de vele anderen, maar moet er bijvoegen, dat het soms den schijn kan hebben, of er spreeuwen zijn, die tot een tweede broedsel overgaan.

In Bennekom heb ik dit meermalen kunnen opmerken. Behalve in de spreeuwen-hokjes broedden mijn spreeuwen in grooten getale onder de pannen van een schuur, nabij ons huis. Ieder jaar was het aantal kandidaten voor de geschikte nestgelegenheden grooter dan het getal beschikbare plaatsen. Vele

¹⁾ Dr Kurt Floericke, Deutsches Vogelbuch, mit 30 Tafeln- in Buntdruck u. s. w. Pr. Mk. 10., Stuttgart 1907, Pag. 285, 1ste kol. reg. 6. vlg.

paartjes waren niet in staat, een gezin te vormen, en waar de natuur zich niet laat dwingen, gebeurde het steeds, dat ik, bij den aanvang van het broedseizoen, spreekweneieren aantrof, te kust en te keur, op de voetpaden en in het gras van den tuin. Vandaag twee, morgen drie, ééns zelfs vijf stuks te gelijk. Die waren daar door de spreekwefrouwjes in uitersten legnood gedeponneerd; ze moesten d'r ei toch ergens laten! Deze spreeuwen kwamen niet tot broeden, maar als hun gelukkiger zusters d'r jongen hadden groot gebracht, was hun beurt gekomen. Er waren weer plaatsen vrij! Dan waren er altijd eenige paartjes, die de hun opgelegde natuurplicht toch nog, zij 't wat later, gingen vervullen, en dan kreeg ik tegen half Juni, op kleiner schaal, een herhaling te zien van wat een maand te voren gebeurd was. De oude spreeuwen vlogen voortdurend aan en af naar en van hun jongen; aan: met voedsel; af: met de bekende propjes vogeltjesvuil, die de jonge spreeuwen hun ouders onmiddellijk voor het gretig geaccepteerde voer in ruil plegen te geven. Ook spreeuwen, wier eieren of jongen verongelukt waren, willen wel tot een, zoo men wil, tweede broedsel overgaan, maar ook dan, is het een tweede broedsel meer naar den schijn, dan in wezen. ¹⁾

Generaliter gesproken, kan men zeggen: De spreeuwen maken slechts één broedsel per jaar. Heeft men met een laat, schijnbaar tweede broedsel te doen, dan ben ik overtuigd, dat woningnood of een verongelukt eerste broedsel er de oorzaak van is.

De spreeuwen zijn nog niet op 't denkbeeld gekomen, vrije nesten te gaan bouwen, gelijk de musschen.

Eén keer slechts herinner ik mij een vrij spreekwennest te hebben gevonden. Vele jaren geleden, op 't landgoed „Rijksdorp“ onder Wassenaar. Op alle aanwezige holten in de boomen werd door de spreeuwen beslag gelegd; er was daar zelfs een paartje, dat nestelde in een hol, nog geen halven voet boven den grond, en zóó ondiep, dat de spreekwepkop naar buiten stak. Er heerschte daar (voor tien jaar) een ontzaglijke woningnood. En dáár was het, in een spar, dat ik mijn eerste en mijn eenige vrije spreekwennest vond: een groote klomp hooi en dor bies, van binnen met veeren gevoerd, en waarin ik de bekende, vijf effen blauwe eieren, aantrof. Ook vond ik eens terzelfder plaatse een drietal spreekweneieren in een merel-nest, maar mijn nieuwsgierigheid, of deze eieren óók door een spreekw zonder worden uitgebroed, is nooit bevredigd geworden. Het getal eieren vermeerderde niet, en een broedenden vogel heb ik nooit kunnen waarnemen. Hoe die spreekweneieren dan in het merelnest kwamen? Ook hier lijkt het me niet onmogelijk, dat we met 'n geval van legnood te doen hebben, al ben ik onmiddellijk bereid, deze meening op te geven, zoo men mij een waarschijnlijker oorzaak te noemen weet.

¹⁾ Opmerkelijk is het, dat alle spreeuwen uit éénzelfde gebied, tegelijk, op één en denzelfden dag, beginnen te leggen. Dit is zóó frappant, dat men haast zou gelooven, met «afgesproken werk» te doen te hebben; of zouden we ook hierin, een uiting der gezelligheids-natuur van de spreeuwen hebben te zien?

Iets héél merkwaardigs kon ik verleden jaar waarnemen. De spreeuwen hadden half-wassen jongen, in 't laatst van Mei; het was toen abnormaal koud, en 's nachts kon het geducht vriezen. En toen heb ik gezien, niet ééns, maar véle, véle malen, dat de spreeuwen, zoo tegen zonsondergang, (als de jongenvoeding was afgeloopen en de kippen al op stok waren), binnen de kippenomrastering kwamen en daar veeren gingen rapen, witte veeren van de wyandottes, en die, met snavels vol, onder de pannen brachten tot dekking en verwarming der jongen. Het was mij niet bekend, dat vogels tot zulke voorzorgen in staat waren; ik vond het allermerkwaardigst; want zonder die voorzorgen zouden de jongen stellig van koude gestorven zijn. Zoolang de jonge vogels nog klein en kaal waren, kon de moederspreeuw ze nog best verwarmen en ze alle onder d'r veeren nemen, maar als ze, grooter geworden, nog onvoldoende in de veeren zitten, gaat dit niet langer. De oude vogel kon ze niet meer onder zich nemen, ook al omdat er gebrek aan ruimte was, maar wist zijn jongen uitstekend voor koude te behoeden, door ze warm onder de veeren stoppen. Een dergelijk hoog ontwikkeld moeder-instinct, heb ik nooit in die mate bij andere vogels waargenomen, en het kan mogelijk gelden als een bevestiging van de meermalen geuite bewering, dat de spreeuw tot de schranderste vogels gerekend moet worden.

J. L. F. DE MEYERE.

DE KLAVERVRETER.

(*Orobancha minor*).

WIE in Juni of Juli nauwkeurig rondkijkt op klaver-akkers, heeft alle kans, daar een of meer exemplaren aan te treffen van den fraaien bremraap, welks schilderachtige naam aan het hoofd van dit artikel staat. Weliswaar staat hij in alle flora's opgeteekend als „vrij zeldzaam“, doch naar mijn ervaring behoeft men in streken, waar leem in den bodem zit, niet lang naar zijn vreemdsoortige verschijning te zoeken en kost het weinig moeite, een paar exemplaren te bemachtigen.

Reeds op een afstand ziet men de bremrapen staan tusschen de roode klaver. Niets dan een enkele, onvertakte stengel schiet loodrecht op uit den bodem en trekt al dadelijk de aandacht door zijn vreemde, vuilbruine kleur en zijn totaal gemis aan bladeren. Deze zijn vervangen door vrij groote, geelbruine schubben, die naar boven toe overgaan in schutbladen, in wier oksels flinke, tweelippige bloemen prijken, van een tamelijk onbestemde kleur, afwisselend van geelachtig wit tot vuilpaars. Aan de geheele plant is geen groen te bekennen, wat des te vreemder aandoet, daar, zooals men weet, aan het bladgroen de taak is opgedragen, uit anorganische stoffen (koolzuur en water) onder invloed van het zonnelicht organische (zetmeel en suiker) te fabricceeren. Klaarblijkelijk is de